

Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas
Nijverheidsstraat 26-38
1040 Brussel
Tel. 02/289.76.11
Fax 02/289.76.99

COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS

STUDIE

(F)080306-CREG-753

betreffende

‘voorstellen om de liquiditeit op de hub van Zeebrugge te verbeteren en dit naar analogie van de inmiddels opgerichte elektriciteitsbeurs BELPEX teneinde een gezonde marktwerking voor de verhandeling van gasblokken te bewerkstelligen’

gemaakt met toepassing van artikel 15/14, §2, tweede lid, 2°, van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen

6 maart 2008

STUDIE

DE COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS (CREG) ontving op 19 oktober 2007 een schrijven van de Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid (hierna: de Minister) met het verzoek hem een gemotiveerd advies voor te leggen met voorstellen “om de liquiditeit op de hub van Zeebrugge te verbeteren en dit naar analogie van de inmiddels opgerichte elektriciteitsbeurs BELPEX teneinde een gezonde marktwerking voor de verhandeling van gasblokken te bewerkstelligen”.

In dit verzoek verwijst de Minister naar voorgaande studies van de CREG waarin de vraagstelling tot een verfijnde regulering van gashub en -beurs is opgestart via een vergelijking met de elektriciteitsmarkt, maar niet echt formeel is uitgewerkt. De CREG interpreteert het verzoek van de Minister dan ook als een vraag naar een analyse en formele identificatie van eventuele noodzakelijke wetswijzigingen ter bevordering van de marktwerking in België met een optimale integratie van gashub en –beurs.

Voor het vragen van een gemotiveerd advies verwijst de Minister naar artikel 15/14, §2, 1°, van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen (hierna: de gaswet). Dit artikel bepaalt dat de CREG gemotiveerde adviezen geeft en voorstellen voorlegt in de gevallen bepaald door de gaswet of de uitvoeringsbesluiten ervan. Het verzoek van de Minister stoelt echter op eerdere studies van de CREG die uitgevoerd zijn op basis van artikel 15/14, §2, 2°, van de gaswet en niet op basis van een of andere bepaling van de gaswet of een uitvoeringsbesluit ervan. Het antwoord van de CREG gebeurt derhalve dan ook in de vorm van een studie en niet in de vorm van een gemotiveerd advies of voorstel, overeenkomstig artikel 15/14, §2, 2°, van de gaswet.

Een rechtstreeks gevolg hiervan is dat het laatste lid van artikel 15/14, §2, van de gaswet zoals vermeld in het schrijven van de Minister en een tijdslimiet oplegt van veertig kalenderdagen niet van toepassing kan zijn.

Deze studie bestaat uit 3 delen. In een eerste deel worden de verschillende hubs en beurzen in elektriciteits- en gasmarkt beschreven in de optiek het verschil in werking beter te duiden. Aanvullend wordt in deel twee de reglementaire en/of gereguleerde omkadering voor de beurs uitgewerkt. Tenslotte wordt uit de voorgaande omschrijvingen in een laatste deel een samenvattend antwoord gegeven op het verzoek van de Minister.

Deze studie werd door het Directiecomité van de CREG goedgekeurd op zijn vergadering van 6 maart 2008.

1 HUB EN BEURS IN ELEKTRICITEITS- EN GASMARKT

1. Inspiratie voor de voorliggende studie is te vinden in een eerdere studie van de CREG¹. De CREG wenst hierbij te specificeren dat zij eraan houdt de algemene omschrijvingen die in eerdere studies gebeurd zijn niet te herhalen. Enkel de voor deze studie relevante zaken zullen hernomen worden, bijvoorbeeld om nieuwe bijkomende ontwikkelingen in perspectief te plaatsen of om vergelijkingen met de structuren binnen de elektriciteitsmarkt² uit te voeren.

2. Het wordt wel nuttig geacht voor het verdere verloop van de analyse om duidelijk te stellen wat er bedoeld wordt met de begrippen hub of beurs, welke varianten er bestaan en hoe ze zich tegenover elkaar verhouden.

De verdere besprekingen hebben in elk geval enkel betrekking op de hoog calorische aardgasmarkt (H-gasmarkt). De bevordering van liquiditeit op hub of beurs in Zeebrugge biedt aldus geen oplossing voor de niet onbelangrijke laag calorische aardgasmarkt (L-gasmarkt), die toch nog altijd een derde van de totale Belgische consumptie uitmaakt. Deze problematiek is echter in andere studies van de CREG aan bod gekomen³ en wordt in deze studie verder buiten de discussie gehouden.

3. Vooreerst kan men heel eenvoudig stellen dat de begrippen hub en beurs kunnen gedefinieerd worden als een platform waar partijen handel drijven, bilateraal dan wel anoniem. In het kader van het toepassingsgebied van deze studie, is dit meer bepaald een handel in aardgas of elektriciteit. Deze handelsplatformen zijn als het ware beide te definiëren als afzonderlijke fysieke markten, commoditymarkten wel te verstaan, al moet gezegd dat er de dag van vandaag een tendens bestaat om naast de commodityproducten, ook capaciteit- of financiële producten aan te bieden, om aldus als een soort hypermarkt te gaan fungeren.

¹ Studie (F)060719-CREG-554 betreffende 'de noodzakelijke maatregelen om de werking en de liquiditeit van de hub van Zeebrugge te verbeteren', 19 juli 2006.

² Studie (F)040408-CDC-268 over 'de noodzakelijke regulatieve maatregelen bij de oprichting van een Belgische elektriciteitsbeurs', 8 april 2004.

³ Studie (F)040617-CREG-313 betreffende 'de concurrentie op de L-gasmarkt', 17 juni 2004 en studie (F)070913-CREG-691 betreffende 'investeringsstop L-gasmarkt en omschakeling op H-gas, 13 september 2007;

4. Commoditymarkten zijn niet nieuw. Zij waren aanwezig vóór het liberaliseringproces, weliswaar niet als hub of beurs zoals er de dag van vandaag te vinden zijn, maar eenvoudiger, minder gestandaardiseerd en dus enkel door *insiders* gekend. Ten tijde van de volledig nationaal geïntegreerde aardgasmarkt was het aantal spelers beperkt. Men kende elkaar, iedereen had zijn eigen hinterland en de vraag werd voornamelijk ingevuld via lange termijncontracten rechtstreeks met de producenten. Van een groothandelsmarkt tussen nationaal vertikaal geïntegreerde aardgasmaatschappijen was geen sprake. De behoefte om handel te drijven was niet aanwezig, met uitzondering in het kader van de bevoorradingszekerheid, waarvoor bijstandscontracten werden afgesloten. In dit kader werd er wel al eens aardgas uitgewisseld. De enkele plaatsen die hiervoor in aanmerking kwamen waren ofwel heel dicht gelegen bij de productievelden, ofwel op interconnectiepunten van het eigen netwerk van twee of meerdere aardgasmaatschappijen.

5. We dienen vast te stellen dat jaren van liberalisatie de bovenstaande structuur niet echt hebben gewijzigd. Aangezien historisch gezien de volledige aardgasbevoorradingsketen steunt op lange termijncontracten, zowel voor de capaciteit als voor de commodity, is dit niet echt verwonderlijk. Het liberalisatieproces is echter met een tegenovergestelde *bottom-up* beweging een nieuw kader aan het creëren voor de korte termijnhandel, met meer concurrentie, een grotere verscheidenheid aan spelers en dus een totaal nieuwe dynamiek. Voornamelijk op lokaal niveau heeft dit proces al de ontwikkeling van nieuwe marktcentra, zoals hub en/of beurzen, in de hand gewerkt waarbij de nadruk gelegd wordt op de korte termijnhandel. Het blijft echter in eerste instantie een residuele markt waar overschotten of tekorten van lange termijn *Take or Pay* contracten worden verhandeld en die nog niet uitgegroeid zijn tot echte groothandelsmarkten. Tot zolang producenten niet rechtstreeks produceren voor de hub en/of beurzen, zal dit gegeven blijven. De uitdaging voor de nabije toekomst is echter dit lokale niveau te overstijgen naar regionaal en/of Europees niveau opdat een groothandelsmarkt zich zou kunnen ontplooiën. De bespreking van dit thema zou ons echter te ver verwijderen van het doel van deze studie, dat zich toespitst op een optimale integratie van gashub en –beurs voor de lokale Belgische aardgasmarkt.

6. Uit het bovenstaande kan wel besloten worden dat een aardgashub/beurs vooral een residuele markt is van overschotten en tekorten (op lange termijncontracten). In het kader van deze studie is dit een belangrijk verschil met de BELPEX elektriciteitsbeurs waar producenten turbines opstarten en stoppen om ook rechtstreeks te handelen op de beurs. In deze zin is de gasbeurs geen extra aardgasbron maar een platform voor arbitrage (optimalisatie). De kracht van de beurs is niet het extra gasvolume maar het aanbod van flexibiliteit.

7. Het liberalisatieproces heeft op korte tijd wel duidelijk gemaakt dat bij de ontwikkeling en uitbouw van een nieuwe competitieve markt de betrokkenheid cruciaal is van een centrale onafhankelijke partij die het vertrouwen geniet van alle marktpartijen en iedereen op gelijk niveau, niet-discriminatoire en transparant gebruik laat maken van de beschikbare infrastructuur, ook voor korte termijn transacties. Binnen het liberalisatieproces is dit de beheerder van het netwerk, opslaginstallatie of LNG terminal, die bovendien gecontroleerd door een regulator fungeert als marktfacilitator.

De praktijk toont bovendien aan dat het principe van de noodzaak van een intermediaire onafhankelijke partij perfect toe te passen is voor markten zoals hubs of beurzen. Zonder de betrokkenheid, direct of indirect, volledig of met een absolute meerderheid, van een onafhankelijke partij, geen hub of beurs.

8. Een analyse op dit vlak van de Belgische aardgas- en elektriciteitsmarkt toont dit aan. Buiten de netbeheerders Elia en Fluxys om, merkt men nog drie afzonderlijke entiteiten op, namelijk voor aardgas de n.v. Huberator als operator van de hub van Zeebrugge en de APX Gas Zeebrugge b.v. als operator van de gasbeurs en voor elektriciteit de n.v. Belpex als ondermeer de operator van de elektriciteitsbeurs. Hierbij is:

- a. de n.v. Huberator voor 90% in handen van Fluxys met evenwel de overige 10% voor DISTRIGAS & Co, een 100% dochter van de n.v. DISTRIGAS;
- b. APX Gas Zeebrugge b.v. een joint venture tussen enerzijds de bovenstaande n.v. Huberator, voor 42%, met anderzijds voor het overige deel de Nederlandse APX b.v., zelf een dochter voor 74,5% van de Nederlandse beheerder van het hoogspanningselektriciteitsnetwerk, de n.v. Tennet en de n.v. Nederlandse Gasunie, 100% dochter van de Nederlandse Staat⁴;
- c. de n.v. Belpex in handen van Elia System Operator (60%), de n.v. Tennet (10%), de Franse netbeheerder voor het elektriciteitshoogspanningsnet RTE (10%), de Franse elektriciteitsbeurs Powernext (10%) en APX b.v. (10%).

Het belang van gereguleerde beheerders voor de organisatie van niet-gereguleerde activiteiten zoals hubs en beurzen is niet te onderschatten. Het geeft aan dat de marktactoren op hub en beurs het nodige vertrouwen hebben in het neutrale gedrag van gereguleerde ondernemingen. Al heeft dit voornamelijk te maken met het feit dat hun eigen

⁴ In een persbericht van 5 maart 2008 hebben de n.v. Fluxys en APX b.v. gezamenlijk aangekondigd dat het aandeel van de n.v. Huberator in APX Gas Zeebrugge b.v. werd ingeruild voor een belang voor de n.v. Fluxys van 2,68% in de APX b.v. dit ten nadele van de TenneT Holding b.v. De APX Gas Zeebrugge b.v. wordt aldus een 100% dochter van de APX b.v.

deelname aan deze commoditymarkten in grote mate beperkt wordt tot wat ze nodig hebben voor het beheer van hun installaties, bovendien met externe controle van de regulatoren. De graad van onafhankelijkheid naar de desbetreffende markten toe ligt hierdoor beduidend hoger dan dat gelijk welke andere partij kan bieden.

9. Aan het bovenstaande dient toegevoegd te worden dat het aandeelhouderschap van de n.v. Huberator ten gevolge van de op stapel staande fusie tussen Suez en Gaz de France er volledig anders kan gaan uitzien. Binnen het pakket van remedies die voor de fusie door Suez en Gaz de France werden voorgesteld, is namelijk te noteren dat de n.v. Huberator als niet gereguleerde entiteit zal ondergebracht worden binnen de n.v. Fluxys International⁵. Hierin zal de gefuseerde groep niet minder dan 60% van de aandelen verwerven.

Bijkomende maatregelen stipuleren wel dat het beheer van de hub door de netbeheerder, de n.v. Fluxys, zal gebeuren. Het directiecomité van de n.v. Fluxys International blijft echter tot op zeker niveau controle behouden op de verdere uitbouw van de hub, voornamelijk wanneer er sprake is van investeringen met een financiële impact voor de aandeelhouders van de n.v. Fluxys International.

Een analoge constructie met betrekking tot gereguleerde activiteiten op de LNG-terminal werd door de CREG in haar advies (A)070628-CDC-697 van 28 juni 2007 over de kandidaturen van de n.v. Fluxys voor de functie van beheerder van het aardgasvervoersnet, beheerder van de opslaginstallatie voor aardgas en beheerder van de LNG-installatie, aan de minister negatief geadviseerd⁶. Aangezien het een niet-gereguleerde activiteit betreft, is de CREG niet bevoegd een zelfde analyse uit te oefenen voor de n.v. Huberator.

10. Naast de algemene betrokkenheid van de gereguleerde netbeheerders als facilitator van deze nieuwe markten, dient men voor een verdere analyse een onderscheid te maken tussen de structuur volgens de welke deze nieuwe markten zijn opgebouwd. En dit onderscheid is te maken op twee vlakken:

⁵ Zie ook de website van de Europese Commissie: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/06/424&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>

⁶ Zie ook de website van de CREG: <http://www.creg.info/pdf/Adviezen/A697NL.pdf>.

- a. de wijze waarop de *deals* en de prijszetting op deze markten tot stand komt of met andere woorden op basis van bilaterale contacten of anonieme fixing, i.e. het proces waardoor de prijs en het volume van de op de markt gesloten transacties worden bepaald⁷;
- b. de plaats van inplanting op de fysische installaties die voornamelijk de toegankelijkheid van deze markten bepaalt;

11. Het eerste onderscheid kan gebruikt worden om het verschil tussen hub en beurs aan te tonen. Op een hub is handel op basis van bilaterale contacten toegelaten, ook wel de “*Over The Counter*” of *OTC* markt genoemd, terwijl een beurs staat voor dat deel van de markt waar een volwaardige anonieme handel plaats vindt. Dit laatste wordt mogelijk gemaakt wordt door de aanwezigheid van een centrale tegenpartij die de fysieke en financiële handelsrisico’s van de partijen op de beurs overneemt. Dit verschil in wijze waarop er handel gedreven wordt, bepaalt ook de wijze waarop prijssignalen of –indexen tot stand komen. In *OTC* markten komt de beheerder, indien deze bestaat, niet tussen in het verstrekken van prijsindexen. Aangezien de handel bilateraal tot stand komt en het dus de marktpartijen zijn die elkaar vinden om rechtstreeks handel te drijven, is het ook aan de marktpartijen zelf om de desbetreffende informatie inzake volume en prijs mee te delen aan wat men in dit geval noemt een *broker* naar zijn keuze. In het beste geval kan de doorstroming van gegevens gestroomlijnd worden door de beheerder van de hub, zoals bijvoorbeeld de n.v. Huberator doet voor de hub van Zeebrugge wat leidt tot de *Dow Jones Day Ahead Zeebrugge Index Gas (hierna ZIG genoemd)*. Andere *brokers* zoals Heren, Platts of Argus hebben ook indexen voor de handel op de hub van Zeebrugge, en dit minstens voor *Day Ahead*, week, maand en kwartaal producten. Welk aandeel van de markt hier aan de basis van ligt is echter niet gekend. De accuraatheid hangt volledig af van de marktpartijen zelf.

Dit in tegenstelling tot de beurzen, waarbij een operator noodzakelijk is om als tussenpersoon te fungeren bij elke transactie (*clearing house*). Vanwege haar positie kan deze operator dus voor elk verhandeld product een prijsindex kenbaar maken waarvan met zekerheid gezegd kan worden dat deze de volledige handel weerspiegelt. Dit is wat gebeurt op de APX Gasbeurs in Zeebrugge en de BELPEX-beurs voor elektriciteit.

⁷ Artikel 2, 4°, van het koninklijk besluit van 20 oktober 2005 met betrekking tot de oprichting en de organisatie van een Belgische markt voor de uitwisseling van energieblokken, *B.S. 26.10.2005*.

12. Dit eerste onderscheid duidt ook aan dat een hub veel vlugger op te richten is dan een beurs. In haar eenvoudigste vorm is dit een fysische plaats op een vervoersinstallatie waar aardgasleveranciers elkaar ontmoeten en aardgas met elkaar verhandelen, zoals vermeld wordt in paragraaf 4 van deze studie, zonder de aanwezigheid van een specifieke beheerder. Als voorbeeld kan men hier de handel op een flens tussen twee netwerken aanhalen. Maar opdat nieuwe marktspelers hun weg zouden vinden, is enige visibiliteit, transparantie en standaardisatie in contracten en procedures noodzakelijk. Zaken die een beheerder in haar hoedanigheid als centraal aanspreekpunt op zich kan nemen.

13. De omvorming van een hubbeheerder tot marktfacilitator is echter pas compleet indien zij bijkomende diensten gaat aanbieden die de handel ten goede komt. Met andere woorden wanneer naast de basisdiensten van *matching*, *balancing*, *rounding* en "*Titel Transfer Facility*"⁸, de beheerder ook andere diensten begint aan te bieden zoals diensten met opslag- of flexibiliteitsmogelijkheden.

De diensten die een beheerder van een hub aanbiedt zijn en blijven echter fysisch van aard en leunen heel nauw aan bij het beheer van de lokaal beschikbare installaties. Het is dan ook niet echt verwonderlijk dat heel wat van de beheerders van hubs en de gereguleerde beheerders van aardgasinstallaties één en dezelfde entiteit zijn. Er is zelfs geen andere optie van zodra een hub virtueel geheel of gedeeltelijk een gereguleerd aardgassysteem overspant en de matching en balancing noodzakelijkerwijs door de aardgasstromen in dit systeem tot stand komen. De beste voorbeelden hiervan zijn het *National Balancing Point* of *NBP* in Engeland en de *Titel Transfer Facility* of *TTF*⁹ in Nederland die beide gebruik maken van de nationale balanceringszone binnen het entry-exit systeem dat beheerd wordt door de gereguleerde netbeheerders.

14. Niet zo in België, waar een afzonderlijke niet-gereguleerde entiteit, de n.v. Huberator, de hub van Zeebrugge beheert. Geënt op een fysisch punt ergens op een pijpleiding in het meetstation van de n.v. Fluxys naast de Interconnector Zeebrugge Terminal in Zeebrugge¹⁰, maakt zij voor het verlenen van haar diensten niet rechtstreeks gebruik van het Fluxys systeem, maar onrechtstreeks, via contractuele relaties met derden. Gehoor gevend aan de

⁸ Definities terug te vinden op website http://www.huberator.be/page_type_01.aspx?id=32 en in de operating procedures <http://www.huberator.be/uploadedFiles/Membership/OP2005.pdf> van Huberator n.v..

⁹ <http://www.gastransportservices.nl/shippers/gastransportdiensten/ttf/>.

¹⁰ De relevante contractuele definities zijn: '**Zeebrugge Hub**' shall be a point market as such within the IZTF located downstream of the metering facilities within IZTF when the Natural Gas flows the Interconnector terminal at Zeebrugge; '**Interconnector Zeebrugge Terminal Fluxys**' (IZTF) shall mean the terminal, part of the Fluxys Transmission System, immediately downstream of the Interconnector when the Natural Gas flows from the Interconnector to the Fluxys Transmission system.

vaststellingen van de CREG die beschreven staan in haar studie van 2006¹¹, is het toenmalige back-upcontract met de n.v. Distrigas vervangen door een operationele balanceringsovereenkomst met de n.v. Fluxys. Een stap voorwaarts in het creëren van het vertrouwen op en rond de hub van Zeebrugge.

15. Ondanks een grote verscheidenheid wordt elke hub als een noodzakelijk platform gezien voor de installatie van een beurs. Een hub zorgt namelijk steeds voor het leveren van fysische diensten die stabiliteit en evenwicht verzekeren voor de commodity-handel die er zich op afspeelt. Hierbij maakt het niet uit of deze handel zich afspeelt op de OTC-markt of op de beurs. Op dit vlak hebben beide markten dezelfde behoeften.

16. Een beurs profileert zich echter in hoofdzaak binnen een hub naast de OTC-markt als zijnde de plaats waar volstreekte anonimiteit geldt (in tegenstelling tot de noodzakelijke bilaterale contacten in de OTC-markt). Om deze anonimiteit te verzekeren dient de beheerder van de beurs zichzelf bij elke transactie te positioneren tussen koper en verkoper (*clearing house*) opdat geen van beiden de identiteit van elkaar zou ontdekken. Een systeem dat objectief gezien onafhankelijker prijszetting tot gevolg heeft door een extra drempel op te werpen tegen manipulatie van de handelsmarkt.

17. Een beurs kan beschouwd worden als een echt resultaat van de vrije geliberaliseerde markt. Echter, elk product dat in een vrije markt aangeboden wordt dient zichzelf te verdienen. De randvoorwaarden dienen dan wel zodanig gecreëerd te worden opdat het de moeite loont voor de marktpelers om er actief aan deel te nemen. Dit zijn voorwaarden die enerzijds gedeeltelijk door de beheerder van de beurs zelf correct moeten opgesteld worden, maar anderzijds ook vanuit een degelijke marktstructuur door netbeheerder en overheid moeten gecreëerd worden.

18. Met 70 leden, een Herfindahl-Hirschman Index¹² (HHI) die lager is dan 500, een grote en evenwichtige verscheidenheid aan actoren (*traders*, elektriciteitsproducenten, financiële instellingen, *shippers*, systeembeheer en *clearing house*) en een *churn-factor*¹³ van gemiddeld 4,4 in 2006, kan men stellen dat de hub als marktplaats behoorlijk scoort op enkele belangrijke indicatoren die gehanteerd worden voor het meten van liquiditeit.

¹¹ Studie (F)060719-CREG-554 betreffende 'de noodzakelijke maatregelen om de werking en de liquiditeit van de hub van Zeebrugge te verbeteren', 19 juli 2006.

¹² De HHI wordt uitgedrukt in de som van het marktaandeel van elke marktpeler in het kwadraat. Een resultaat waarbij de HHI lager is dan 1000 geeft een competitieve markt aan terwijl een resultaat hoger dan 1800 de autoriteiten zorgen baart.

¹³ *Churn-factor* is de ratio van de netto verhandelde volumes tot de fysische volumes op de hub. Deze *churn* negeert echter de onderliggende verhandelde volumes dat twee handelspartners kunnen hebben alvorens het netto verhandelde volume wordt bereikt. Deze onderliggende handel is niet meetbaar omdat alleen de netto nominaties worden doorgegeven.

Deze OTC-markt staat in schril contrast met de beurs, APX ZEE Gas, waar slechts occasioneel een activiteit wordt geregistreerd. We spreken hier nu van een tien- à twintigtal transacties per maand (voorheen één à twee transacties per maand), die maandelijks uitgevoerd worden door vier à vijf actieve spelers.

19. Doch, in termen van progressie, dient men vast te stellen dat de hub stagneert terwijl de aardgasbeurs vooruitgang boekt. Er kan hierbij opgeworpen worden dat het effect van kleine ingrepen duidelijker en makkelijker te registreren valt indien je klein bent. Toch stelt de CREG vast dat dit alles te maken heeft met de onderliggende marktstructuur die fundamenteel geen wijzigingen heeft ondergaan. De hub is ontstaan dankzij:

- a. de aanwezigheid van enorme volumes aardgas die in en rond Zeebrugge worden doorgevoerd;
- b. de arbitragemogelijkheden via de Interconnector met het Verenigd Koninkrijk.

Inspanningen in en rond Zeebrugge hebben niets gewijzigd aan deze beginsituatie. Geen enkele bijkomende investering heeft het aardgasvolume doen toenemen en er zijn geen bijkomende koppelingen met andere markten tot stand gebracht. Daarentegen dient gezegd dat de introductie van nieuwe diensten wel een betere betrokkenheid heeft verkregen van APX ZEE Gas.

Voor de verdere bespreking binnen deze studie zijn beide aspecten echter even belangrijk. Hoe beter de toegankelijkheid en interconnectie, hoe groter de liquiditeit van de hub van Zeebrugge en hoe groter de kans dat de APX ZEE Gas als deelmarkt van de handel op de hub zijn graantje meepikt. Hoe meer liquide de gasbeurs wordt, hoe robuuster deze kan functioneren als onderdeel van de korte termijnhandel binnen de Belgische aardgasmarkt.

20. Inzake de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de hub van Zeebrugge kan de CREG verwijzen naar haar vorige studie met nummer 554 waarin een vijftal aanbevelingen worden gegeven in een poging om de liquiditeit op de hub te verbeteren. In deze paragraaf wordt de balans opgemaakt van wat er met deze aanbevelingen is gebeurd. Eigen aan het onderzoek van deze studie zal het aspect van de aardgasbeurs aan de bespreking toegevoegd worden.

- a. Het pleidooi voor een aanpassing van de gaswet “opdat een regulering van de aardgasbeurs er zou kunnen voor zorgen dat het platform waarop marktspelers gasblokken verhandelen, voldoende garanties biedt voor de betrouwbaarheid, de transparantie, de efficiëntie en de goede werking van de handel” is een eerste

aanbeveling die een vergelijking kan doorstaan met de inmiddels opgerichte elektriciteitsbeurs BELPEX en vermoedelijk intrinsiek aan de grondslag ligt van de vraag van de Minister zoals dit in de eerste paragraaf van de inleiding van deze studie vermeld staat.

Qua motivering kan perfect verwezen worden naar de inhoud van het verslag aan de Koning dat hoort bij het koninklijk besluit van 20 oktober 2005 met betrekking tot de oprichting en de organisatie van een Belgische markt voor de uitwisseling van energieblokken (hierna koninklijk besluit BELPEX genoemd). Of het nu is om de mededinging in de gashandel te stimuleren, als alternatief voor de OTC-markt of om een transparante en representatieve prijszetting te verkrijgen, de opzet is grotendeels dezelfde, namelijk om de betrouwbaarheid, de transparantie, de efficiëntie en de goede werking van een dergelijke markt te garanderen.

Voortgaand op het advies van de Algemene Raad van de CREG¹⁴, waarin bevoegde overheden en betrokken markspelers vertegenwoordigd zijn, kan ook voor de gasbeurs gesteld worden dat een minimum reglementering noodzakelijk geacht wordt.

Een koninklijk besluit dat hierbij een reglementair kader uitwerkt om de ontwikkeling van markten voor de uitwisseling van aardgas te begeleiden, zoals voor BELPEX bestaat, ligt daardoor voor de hand. Hiertoe is er echter vooralsnog geen wettelijke basis terug te vinden in de gaswet. Het opnemen van een analoge wettelijke bepaling zoals artikel 18, 3°, van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, maar dan voor aardgas, is eerst noodzakelijk;

- b. een volgende aanbeveling betref de vraag tot creatie van een gescheiden vervoerssysteem voor de regio Zeebrugge¹⁵. De CREG stelt vast dat de n.v. Fluxys op dit vlak heeft geïnvesteerd in de introductie van een ZEE platform dienst¹⁶, op 1 februari 2008 nog uitgebreid met een extra ingangspunt zijnde de LNG-terminal, en met de mogelijkheid om zonder capaciteitsbeperkingen aardgas uit te wisselen tussen de betrokken punten, zijnde IZT, ZPT, LNG-terminal en hub.

¹⁴ Advies AR190706-031 van de Algemene Raad van de CREG over de studie (F)060917-CREG-554 betreffende de noodzakelijke maatregelen om de werking en de liquiditeit van de hub van Zeebrugge te verbeteren, paragraaf 4, 19 juli 2006:

“4. Anderzijds dringt de Algemene Raad wel aan op een regulerend kader voor de aardgasbeurs. Hij roept de overheid en het Directiecomité ertoe op om zo snel mogelijk in een gepast dergelijk kader te voorzien.”

¹⁵ Met *entry*punten IZT, ZPT, LNG-terminal, en OKS, en *exit*punten IZT en OKS.

¹⁶ http://www.fluxys.net/pdf/2008/PressReleases/PB_Fluxys_080130_NL.pdf.

Niettegenstaande deze nieuwe dienst een positieve stap voorwaarts betekent in de ontwikkeling van het Belgische vervoersnet, is dit nog steeds ver verwijderd van een volledig *entry/exit* vervoerssysteem voor de regio Zeebrugge, zoals de CREG voorstelt. De motivatie achter dit voorstel is niet enkel beperkt tot het verbeteren van de bereikbaarheid van de hub, en dus intrinsiek ook haar *OTC*-markt en aardgasbeurs, maar houdt tevens een poging in tot vereenvoudiging en versoepeling van de huidige toestand met het oog op een grotere bevoorradingszekerheid en functionaliteit voor de Belgische aardgasmarkt.

De vaststelling in paragraaf 5 van deze studie kan hier herhaald worden door te stellen dat de hub de plaats is waar de historische lange termijn omgeving en de lokale korte termijnhandel, die *bottom-up* via de liberalisatie zijn intrede doet, elkaar ontmoeten. Door de handhaving van de fysieke locatie van de hub, de bevestiging van de punt tot punt gedachte en de handhaving van verschillende conditionaliteiten gelinkt met kwaliteitsbeperkingen en stroomrichting, bevestigt de Zeeplatform Dienst enkel de diversiteit van de lokale microsystemen of routes, terwijl het juist van een gereguleerde dienst verwacht wordt hieraan een oplossing te bieden.

Verdere ontwikkeling van de Zeeplatform Dienst is aldus noodzakelijk. In eerste instantie door de creatie van een volwaardige Zeebrugge zone. Dit kan, door de opname van OKS of Oostkerkestraat als ingangs- en uitgangspunt en de opheffing van de bestaande conditionaliteiten, zodanig dat de creatie van een virtuele hub, zoals beschreven staat in paragraaf 13 van deze studie, een feit zou zijn.

Indien echter de analogie van de inmiddels opgerichte elektriciteitsbeurs BELPEX dient doorgetrokken te worden, dan is de creatie noodzakelijk van een Belgische evenwichtszone van waaruit rechtstreeks de aardgasbeurs toegankelijk is. Dit is dan te verwezenlijken ofwel via een uitbreiding van de Zeebrugge zone naar het hele Belgische grondgebied, ofwel via de oprichting van een parallelle evenwichtszone voor de Belgische markt, waarbij de aardgasbeurs fungeert als korte termijnhandelsbeurs.

Er is echter geen reden om deze logica te beperken tot de Belgische landsgrenzen. Binnen het kader van een Europese energiemarkt, waarvoor alvast op regionaal niveau behoorlijk vooruitgang geboekt wordt, is de interconnectie met de hubs van de naburige landen in Frankrijk, Nederland en Duitsland een bijkomend middel om liquiditeit te stimuleren. Toen de hub van Zeebrugge ontstond, bestond enkel het *National Balancing Point (NBP)* in het Verenigd Koninkrijk. Vandaag de dag biedt er zich dankzij de stevige groei van de TTF in Nederland en de EGT-hub op het E.ON-Ruhrgas

netwerk in Duitsland een alternatief aan. De verdere ontwikkelingen op dit gebied dienen echter ingeschreven te worden in het bestaande ruimer regionaal kader van het Gas Regionaal Initiatief van ERGEG. De CREG verlangt van de n.v. Fluxys dat zij zich verder engageert om de initiatieven op regionaal/Europees vlak loyaal mee te ondersteunen. Dit dient zich niet alleen te vertalen in voldoende investeringen voor bijkomende capaciteit op en rond de interconnectiepunten met Nederland en Duitsland. Ook dient er geïnvesteerd te worden in de ontwikkeling van specifieke korte termijndiensten en een secundaire markt, toepasselijk op de totaliteit van de binnen het vervoersnet aanwezige capaciteit;

- c. de zoektocht onder toezicht van de betrokken regulatoren naar een algemeen aanvaarde oplossing van kwaliteitsconversie waarbij de verhandeling van aardgas op de hub volgens de Belgische kwaliteitspecificaties wordt gestandaardiseerd en waarbij de Britse markt de garantie krijgt dat het gas vanuit Zeebrugge naar Engeland kan stromen, heeft tot op de dag van het schrijven van deze studie niet geleid tot een oplossing. Fundamenteel zijn hierbij de verschillen in het Engelse en Belgische reguleringsstelsel.

Het is belangrijk te melden dat extra investeringen in nieuwe verbindingen¹⁷ met Engeland, die beide vorig jaar in dienst traden, het belang van de Bacton-Zeebrugge Interconnector als bevoorradingsroute voor de Engelse markt hebben afgezwakt. De noodzakelijke druk langs Engelse zijde om tot een oplossing te komen is als het ware weggevallen. Dit mag echter door de betrokken instanties in België niet als excuus gebruikt worden om een afwachtende houding aan te nemen. De aanwezigheid van Britse kwaliteitspecificaties hindert de Belgische netbeheerder in zijn streven naar een optimaal gebruik van het geïnterconnecteerd vervoersnet. Op basis van een impact analyse die deze suboptimalisatie kwantificeert, zouden de nodige maatregelen dienen geïdentificeerd te worden om te realiseren;

- d. zoals opgemerkt in paragraaf 14 van deze studie, is het nu de Fluxys n.v. die als netbeheerder invulling geeft aan de ondersteuning van de bestaande automatische of additionele *back-up/backdown* dienst op de hub. Dit gebeurt echter niet als een gereguleerde dienst, zoals voorgesteld werd in de aanbevelingen, maar wel via een operationele balanceringsovereenkomst.

¹⁷ Ormen Lange vanuit het Noorse continentaal plat en BBL vanuit Balgzand in Nederland.

Vanwege haar verplichting tot transparantie en niet-discriminatie, dient een beheerder in dezelfde omstandigheden eenzelfde service te verlenen. De n.v. Fluxys is aldus verplicht in de regio Zeebrugge met iedere aangrenzende operator die erom vraagt een analoge balanceringsovereenkomst te sluiten, want er is geen enkele reden om de n.v. Huberator op dit vlak anders te behandelen binnen deze beperkte regio.

Heel specifiek is er fysisch geen verschil te noteren tussen de handel op de flens van het geïnterconnecteerd netwerk met de Interconnector naar het Verenigd Koninkrijk (IZT) en de hub die maar een paar meter van deze flens verwijderd ligt. Aangezien “een dienst” het best aangeboden wordt als “een dienst”, blijft de CREG bij haar pleidooi voor een gereguleerde dienst van korte termijnflexibiliteit, om de ‘*firmness*’ van de handel binnen de regio Zeebrugge te ondersteunen. Het dient een objectief voor de n.v. Fluxys te zijn om de beschikbare flexibiliteitsmiddelen ten dienste te stellen in een zo ruim mogelijk kader opdat iedereen, op elk moment, vanuit elk punt op het vervoersnet er maximaal zou kunnen gebruik van maken;

- e. met betrekking tot de vraag voor betere publicatie van openbare en transparante informatie geeft de n.v. Huberator via maandelijks, semesteriele en jaarrapportering veel duidelijkere updates van de toestand van de hub, dan dat dit het geval was in 2006. Samen met de beschikbare data op dagbasis van het verhandelde volume en de fysische *throughput*, ook al zit hier een vertraging op, is er een positieve evolutie waar te nemen.

Niet zo bij de n.v. Fluxys, die nochtans als netbeheerder gebonden is aan de transparantieregels die vastgelegd werden in de Verordening (EG) nr. 1775/2005 van het Europees Parlement en de Raad van 28 september 2005 betreffende de voorwaarden voor de toegang tot aardgastransmissienetten (hierna “Verordening 1775/2005”). Hierbij worden de “verbindingpunten met gashubs” beschouwd als relevante punten die aan de transparantie-eisen dienen te voldoen.

De CREG houdt niet op van in het kader van zijn controletaken de niet-opvolging van de n.v. Fluxys van specifieke regels uit de Verordening 1775/2005 aan de kaak te stellen. Doch, doordat de wetgever nog geen sancties heeft vastgesteld die bij een overtreding zouden kunnen worden opgelegd, in overeenstemming met artikel 13, eerste lid, van de Verordening 1775/2005, is een kordatere aanpak onmogelijk. Ook op dit vlak is een gaswetswijziging aangewezen.

Bijgevolg stelt de CREG voor om de bevoegdheid van de CREG, om administratieve boetes op te leggen, uit te breiden tot de naleving van specifieke bepalingen vervat in de Verordeningen van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot de aardgasmarkt. Dit voorstel komt neer op een aanpassing van de eerste zin in artikel 20/2 van de gaswet:

“Onverminderd de andere door deze wet voorziene maatregelen, kan de Commissie elke in België gevestigde natuurlijke of rechtspersoon verplichten tot naleving van specifieke bepalingen van deze wet of de uitvoeringsbesluiten ervan en van de verordeningen van het Europees Parlement en de Raad betreffende de gasmarkt binnen de termijn bepaald door de Commissie.“

2 EEN REGLEMENTAIRE OMKADERING VAN DE BEURS

21. Om tegemoet te komen aan de vraag van de Minister worden de geïdentificeerde verbeteringen, waarbij een zekere analogie met de inmiddels opgerichte elektriciteitsbeurs BELPEX te noteren valt, in de volgende paragrafen meer in detail uitgewerkt. Waar sprake is van een wetswijziging, zal de nodige tekst uitgeschreven worden.

Toch wenst de CREG allereerst te benadrukken dat de vergelijking met BELPEX niet meer opgaat van zodra sprake is van marktkoppeling. BELPEX is in dat opzicht geen klassieke beurs maar een beursplatform dat inderdaad energieblokken verhandelt via impliciete/expliciete veiling van een gedeelte van de capaciteit op het interconnectiepunt. De werking van BELPEX heeft alles te maken met de blijvende structurele congestie tussen de marktgebieden, iets wat niet het geval is op de aardgasmarkt. Bij de aardgasbeurs is er vooralsnog niet dezelfde link met capaciteit en beperkt de wens zich tot het liquide maken van de spothandel op een klassieke beurs, in het bijzonder voor de nationale markt.

22. Een eerste actiepoint, zoals besproken in paragraaf 20, b, van deze studie, dat de bovenstaande vergelijking kan doorstaan is de oprichting van een Belgische evenwichtszone van waaruit rechtstreeks de aardgasbeurs toegankelijk is en aldus optreedt als korte termijnhandelsbeurs voor de Belgische aardgasmarkt. Hiervoor hoeft echter niet enkel gekeken te worden naar de structuur van de Belgische elektriciteitsmarkt met BELPEX, ook op de aardgasmarkt in het buitenland zijn duidelijk voorbeelden voorhanden. Dit is het geval in Nederland met de TTF en de APX Gas NL aardgasbeurs en in het Verenigd Koninkrijk met de NBP en de APX Gas UK aardgasbeurs.

23. De creatie van een nationale evenwichtszone van waaruit de aardgasbeurs rechtstreeks toegankelijk is vraagt zeker dat nog enkele obstakels worden weggewerkt. Enerzijds heeft men de versmelting van de drie balanceringszones naar één zone. Maar hoewel dit niet zo duidelijk naar buiten wordt gecommuniceerd, zorgt de n.v. Fluxys als netbeheerder nu al wel voor een automatisch uitbalanceren van onevenwichten tussen de drie zones. Anderzijds heeft men het verschil in kwaliteitsspecificaties op de verschillende pijpleidingsystemen. Een reden die het verzoek in paragraaf 20, c, van deze studie ondersteunt voor de uitwerking van een impactanalyse.

24. Maar tegenover het feit dat deze obstakels nog moeten weggewerkt worden, staat het feit dat deze structuur noodzakelijk is voor een goed functionerende Belgische aardgasmarkt. Hierbij is het belangrijk dat de korte termijnhandel, zoals in paragraaf 5 van deze studie werd aangegeven, voor zowel de capaciteits-, de flexibiliteits- als de commoditydiensten degelijk ontwikkeld en op elkaar afgestemd wordt.

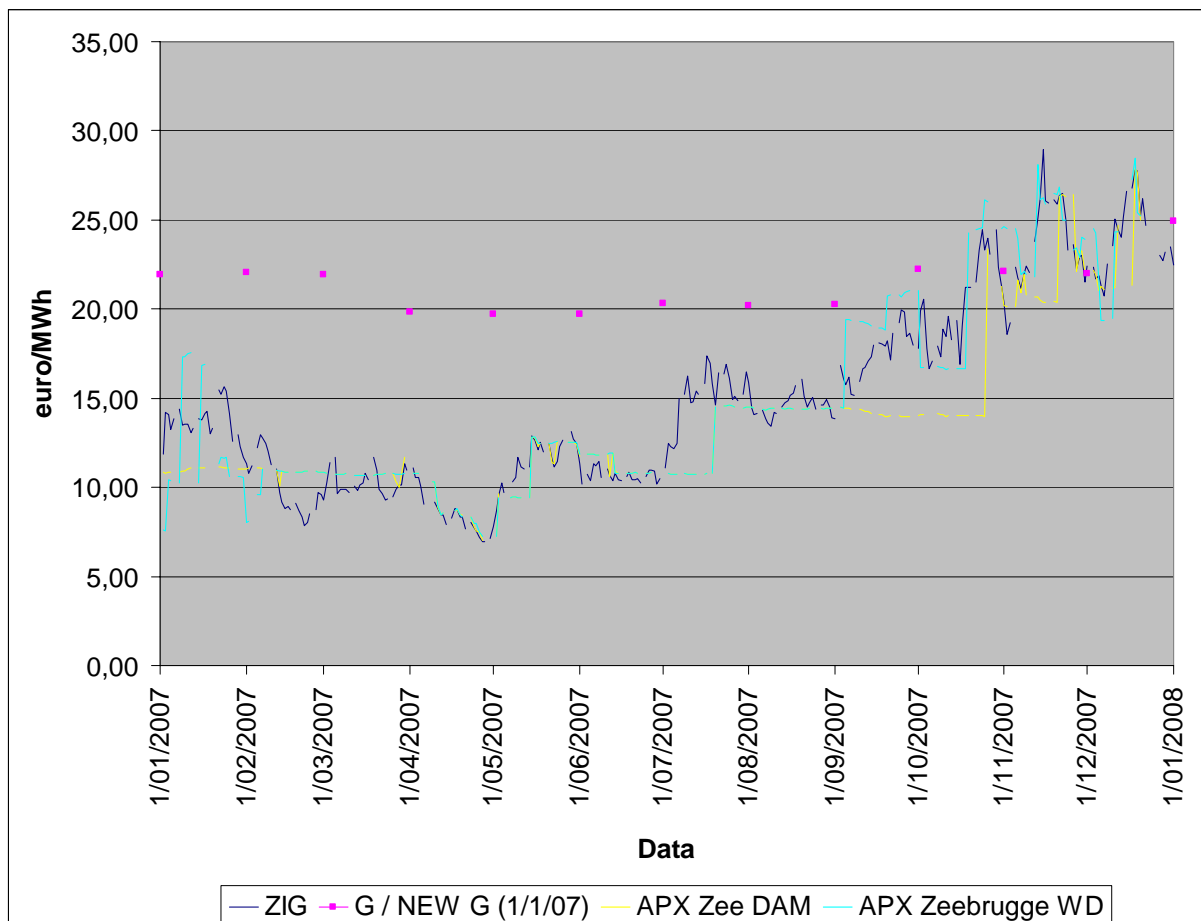
De dag van vandaag kan men stellen dat dit behoorlijk is voor zowel de eerste als de laatste van de drie. Zo heeft de n.v. Fluxys als beheerder van de Belgische aardgasvervoerinstallaties voor de capaciteitsmarkt, korte termijndiensten ingelast in haar dienstenpakket, zal via automatisering de reservatietijd voor capaciteit worden herleid tot een halve dag, is hernominatie van het gebruik van deze capaciteit binnen de dag mogelijk met een *lead-time* van minder dan twee uur en krijgt de netgebruiker op uurbasis zijn gebruiksniveau elektronisch doorgestuurd. Daarnaast is er voor de commoditymarkt de aardgasbeurs APX Gas ZEE waarop zowel een *Intraday* markt als een *Day-Ahead* markt terug te vinden is.

25. Daartegenover is de flexibiliteitsmarkt het zwakke broertje. Dit is deels te verklaren door het feit dat België ten opzichte van onze buurlanden slechts over weinig eigen flexibiliteits- en opslagmiddelen kan beschikken. Een bekend nadeel. Maar dit is echter een reden te meer om alle middelen die beschikbaar zijn optimaal op elkaar af te stemmen. Het hanteren van de korte termijnhandel op de aardgasbeurs om de onevenwichten op de Belgische aardgasmarkt op te vangen zou hier een oplossing kunnen betekenen. Deze bron voor flexibiliteit zou toegang tot de Belgische markt van nieuwkomers vergemakkelijken.

26. In elk geval geeft deze structuur een oplossing op twee vlakken. In eerste instantie is het de methode om meer liquiditeit te introduceren op de APX Gas ZEE. Sinds de n.v. Huberator, operator van de hub van Zeebrugge, zijn additionele *back-up/back-down* dienst introduceerde en hiervoor het nodige of overtollige aardgas aankoopt of verkoopt op de *Intraday* markt van de aardgasbeurs, heeft men ook een hogere liquiditeit vastgesteld. De zelfde vaststelling is te verwachten van zodra zowel de leveranciers als de n.v. Fluxys, elk voor hun eigen behoeften, hun korte termijn onevenwichten op de aardgasbeurs gaan afhandelen. De n.v. Fluxys dient hierbij de rol van marktmaker op zich te nemen.

Bovendien zorgt het bovenstaande voor een beter en evenwichtiger prijssignaal voor de afrekening van onevenwichten op het Belgisch net. Momenteel gebeurt dit op basis van de *Day-Ahead* ZIG van de hub van Zeebrugge en wordt dit door de marktspelers voor deze specifieke toepassing niet als accuraat bestempeld.

27. Negatief hiertegenover staat dan weer het feit dat er momenteel op de *Intraday* markt van de aardgasbeurs APX Gas ZEE nog niet veel activiteit te noteren valt. Maar dit hoeft geen belemmering te vormen. Voor de n.v. Fluxys als marktmaker valt er in elk geval geen extra risico te noteren. Indien hij extra gas dient aan te kopen of te verkopen vanwege een ongeoorloofd onevenwicht bij een netgebruiker, wordt de kost steeds integraal doorgefactureerd. Ongetwijfeld creëert de beperkte liquiditeit arbitragemogelijkheden vanuit de korte termijnhandel op de *OTC*-markt van de hub van Zeebrugge of met andere markten zoals op onderstaande figuur wordt verduidelijkt. Maar dit gegeven maakt de *Intraday* markt alleen maar aantrekkelijker. Het geeft de marktspelers een extra opportuniteit die normaliter in een meer correcte prijs resulteert. Beperkte liquiditeit verhoogt echter wel het risico op manipulatie. Een degelijke opvolging is daarom niet weg te denken, wat kan bekomen worden door een reglementaire omkadering van de aardgasbeurs.

Figuur 1: Verloop prijsindices over het jaar 2007

28. Aansluitend op wat in paragraaf 20, a, van deze studie wordt aanbevolen, is er dus net zoals voor BELPEX nood aan een koninklijk besluit dat een reglementair kader uitwerkt om de ontwikkeling van markten voor de uitwisseling van aardgas te ondersteunen. De CREG wenst hierbij te benadrukken dat dit reglementair kader geen pleidooi vormt om de beurs te reguleren, iets waarvoor heden ten dage in binnen- en buitenland noch argumentatie noch toepassing voor te vinden is. Wel wordt gepleit voor een minimum reglementering teneinde de betrouwbaarheid, de transparantie, de efficiëntie en de goede werking van een dergelijke markt te garanderen.

29. Dit vraagt in eerste instantie een reeks van algemene bepalingen met betrekking tot de marktbeheerder betreffende de organisatie en het beheer van de markt. Hierbij is sprake van:

- a. een erkenning, door de minister toegekend, waarbij de onderneming die marktbeheerder van een aardgasbeurs wenst te worden dient te voldoen aan een aantal voorwaarden wat betreft onder meer zijn rechtsvorm, zijn financiële middelen, zijn aandeelhoudersstructuur, zijn bestuur en zijn organisatie;
- b. minimale verantwoordelijkheden en de bevoegdheden voor de desbetreffende marktbeheerder, die in hoofdzaak garant dient te staan voor de niet-discriminatie en de transparantie op het vlak van de toegang tot de markt, voor de regelmatige en goede werking van de transacties op de markt waarvan hij beheerder is en voor de naleving door de deelnemers van de marktverplichtingen;
- c. de aanwezigheid van een verrekenings- en vereffeningssysteem ten einde de financiële risico's voor de marktbeheerder en de deelnemers te beperken. Dit verrekenings- en vereffeningssysteem moet voldoende waarborgen bieden voor de bescherming van de belangen van de deelnemers en de goede werking van de markt.

30. Binnen dit kader is het de rol van de regulator om toezicht te houden op de naleving van deze algemene bepalingen. Dit kan vertaald worden in rapporteringen van de marktbeheerder aan de CREG over de werking van de markt, een meldingsplicht van de marktbeheerder aan de CREG wanneer de toetreding van een kandidaat-deelnemer wordt geweigerd of wanneer een disciplinaire sanctie wordt opgelegd en een kennisgeving van onregelmatigheden van de marktbeheerder aan de CREG en de minister. Het toezicht van de CREG impliceert ook dat zij kan inspringen wanneer producten op de markt zouden worden geïntroduceerd die marktmanipulaties in de hand werken.

31. De concrete invulling van de bovenstaande bepalingen zal mede bepaald worden door de discussies op Europees niveau betreffende de controle op handelsmarkten. Met de intentie om een Europese *level playing field* te bekomen, heeft de Europese Commissie met haar voorstel voor een derde pakket regelgeving het onderwerp van trading en transparantie op tafel gelegd¹⁸. Hierbij speelt het regulatorie- en toezichtregime een belangrijke rol. Daarom wordt deze materie binnen ERGEG (*European Regulators Group for Electricity and Gas*), in overleg met de CESR (*Committee of European Securities Regulators*), opgenomen als onderzoeksdomein binnen een specifieke werkgroep. Het ligt in de lijn der verwachtingen dat deze werkgroep nog vóór de komende zomer de input zal leveren voor leidraden van goede praktijk op het vlak van energie *trading*.

32. Alvorens hiertoe overgegaan kan worden, dient er toch eerst een wettelijke basis uitgewerkt te worden in de gaswet. De opname van een analoge wettelijke bepaling zoals artikel 18, 3°, van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt (hierna elektriciteitswet genoemd), maar dan voor aardgas, is noodzakelijk. Dit artikel 18, 3°, van de elektriciteitswet luidt als volgt:

“Onverminderd de toepassing van de wet van 6 april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, de financiële tussenpersonen en beleggingsadviseurs, kan de Koning, na advies van de commissie, op gezamenlijk voorstel van de minister en de minister van Financiën, na advies van de commissie en de Commissie voor het bank-, financie- en assurantiewezen, na overleg in de Ministerraad, de regels vaststellen betreffende de oprichting van, de toegang tot en de werking van markten voor de uitwisseling van energieblokken.”

Naar analogie met de elektriciteitswet, wordt aanbevolen de bovenstaande paragraaf in te voegen in het hoofdstuk met betrekking tot hoofdstuk IV^{ter} met betrekking tot de toegang tot het aardgasvervoersnet, de opslaginstallaties voor aardgas en de LNG-installatie. De CREG stelt dit voor te doen door de invoeging van een nieuw artikel 15/6bis.

¹⁸ Zie ook http://ec.europa.eu/energy/gas/package_2007/index_en.htm, 3rd legislative package, gelanceerd in september 2007.

3 AANBEVELINGEN

33. De analyse uitgevoerd in de voorgaande paragraaf 20 van deze studie geeft een totaal overzicht van de huidige stand van zaken met betrekking tot de aanbevelingen uit een eerdere studie van de CREG¹⁹ om de liquiditeit van de hub van Zeebrugge te verbeteren. Ze geeft tevens aan waar er verbeteringen gewenst zijn, zonodig samen met de identificatie van wetswijzigingen. Samengevat komt men tot de volgende actiepunten:

- a. “opdat een regulering van de aardgasbeurs er zou kunnen voor zorgen dat het platform waarop markspelers gasblokken verhandelen, voldoende garanties biedt voor de betrouwbaarheid, de transparantie, de efficiëntie en de goede werking van de handel”, wordt een gaswetswijziging noodzakelijk geacht. Overeenkomstig paragraaf 32 van deze studie wordt hiertoe een nieuw artikel voorgesteld:

“Art 15/6bis Onverminderd de toepassing van de wet van 6 april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, de financiële tussenpersonen en beleggingsadviseurs, kan de Koning, na advies van de commissie, op gezamenlijk voorstel van de minister en de minister van Financiën, na advies van de commissie en de Commissie voor het bank-, financie- en assurantiewezen, na overleg in de Ministerraad, de regels vaststellen betreffende de oprichting van, de toegang tot en de werking van markten voor de uitwisseling van energieblokken.”

- b. -) de Zeeplatform Dienst verder ontwikkelen door de opname van OKS of Oostkerkestraat als ingangs- en uitgangspunt en de opheffing van de bestaande conditionaliteiten;
-) een Belgische evenwichtszone oprichten van waaruit rechtstreeks de aardgasbeurs toegankelijk is en aldus optreedt als korte termijnhandelsbeurs voor de Belgische aardgasmarkt;
-) de interconnectie met de evenwichtszones van de naburige landen verruimen via investering in voldoende capaciteit in en rond de interconnectiepunten en ontwikkeling van specifieke korte termijndiensten op de primaire en secundaire markt;

¹⁹ Studie (F)060719-CREG-554 betreffende ‘de noodzakelijke maatregelen om de werking en de liquiditeit van de hub van Zeebrugge te verbeteren’, 19 juli 2006

- c. de n.v. Fluxys verzoeken om een impact analyse uit te voeren die de suboptimalisatie van de bestaande verschillen in kwaliteitspecificaties kwantificeert, opdat de aard en het niveau van de nodige maatregelen voor de Belgische aardgasmarkt geïdentificeerd zouden worden;
- d. een gereguleerde dienst introduceren voor korte termijnflexibiliteit, om op transparante en niet-discriminatoire wijze de 'firmness' van de handel binnen de regio Zeebrugge te ondersteunen;
- e. sancties laten vaststellen door de wetgever in overeenstemming met artikel 13, eerste lid, van de Verordening 1775/2005, opdat overtredingen tegen bepalingen van deze Verordening kordaat kunnen aangepakt worden. Deze aanbeveling komt neer op een aanpassing van de eerste zin in artikel 20/2 van de gaswet:

"Onverminderd de andere door deze wet voorziene maatregelen, kan de Commissie elke in België gevestigde natuurlijke of rechtspersoon verplichten tot naleving van specifieke bepalingen van deze wet of de uitvoeringsbesluiten ervan en van de verordeningen van het Europees Parlement en de Raad betreffende de gasmarkt binnen de termijn bepaald door de Commissie."

34. Om expliciet tegemoet te komen aan het verzoek van de Minister zoals dit voorgesteld is in de tweede paragraaf van de inleiding van deze studie, kunnen uit vorige paragraaf de punten a en b geïdentificeerd worden als zijnde aanbevelingen die naar analogie van de inmiddels opgerichte elektriciteitsbeurs BELPEX tot stand gebracht kunnen worden. Niettegenstaande dit feit is de CREG van oordeel dat de overige punten evenwaardig aan deze twee punten zullen zorgen voor een verbetering van de liquiditeit teneinde een gezonde marktwerking voor de verhandeling van gasblokken te bewerkstelligen.

Voor de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas :

Dominique WOITRIN
Directeur

François POSSEMIERS
Voorzitter van het Directiecomité